

NAKU

NASJONALT KOMPETANSEMILJØ
OM UTVIKLINGSHEMNING

UTVIKLING

Juni 2008

| Nummer 2 | Årgang 2 | www.naku.no

KOMPETANSE I UTVIKLING

Kommunal saksgang
på veien mot egen bolig

Side 4

Vennskapsår ved Selbusjøens
bredder

Side 7

Et rikt liv
i landsbyen

Side 12

Boligbygging etter Maran ata-prinsippet?

Reformen for utviklingshemmete ble i sin tid kalt en boligreform, dels fordi det skjedde svært positive endringer av boform og bostandard, men også fordi det skjedde mindre enn ventet på andre områder. Det er nå temmelig nøyaktig 20 år siden Stortinget vedtok reformen (mai 1988). Det kan være et godt tidspunkt for et tilbakeblikk på reformens største suksess – boligene.

Da vi gjorde en gjennomgang av utviklingen etter reformen i 2001, var inntrykket tvetydig. På den ene siden hadde mange flere fått bolig. Problemet med kø og ventelister fantes fortsatt, men mye mindre enn ti år før. Videre hadde flere fått egen bolig uavhengig av bofellesskap, særlig blant de som flyttet ut av foreldrehjemmet. På den andre siden var det klare tendenser til at en ny type bofellesskap var på vei inn, store bofellesskap. Og da mener jeg ikke stor i betydningen god plass, men i betydningen mange beboere. Gjennomsnittlig antall som bodde sammen økte fra 3,9 (i 1994) til 4,8 (2001). Det er en økning på 25%, og det til tross for at flere bodde alene. Andelen som bodde i bofellesskap med 8 eller flere ble nesten firedoblet.

Strengt tatt var to typer nye store bofellesskap på vei inn. Dels dreide det seg om omsorgsboliger der utviklingshemmete bodde i samme bokompleks som andre grupper med omsorgsbehov – det noen har kalt omsorgscontainere. Mitt inntrykk er at den trenden var knyttet til finansieringsordninger og er dempet i dag. Videre dreide det seg om bofellesskap av samme type som en bygde i reformperioden, bare med mange flere beboere.

På en konferanse i regi av NFU i fjor høst hevdet en far at en Tsunami var i ferd med å skylle over landet. Det han siktet til var denne siste typen store bofellesskap. Han fikk følge av flere som pekte på lignende trekk i egen kommune, det ble sågar nevnt planer om å ta i bruk et tidligere institusjonsområde i Oslo til bofellesskap for flere titalls personer. Både avisoppslag og henvendelser fra lokallag av NFU tyder på at han har rett. Mange større kommuner har eller er i ferd med å endre profil i forhold til hvor mange med utviklingshemming som bor sammen.

Jeg har vært ganske i stuss over hvorfor dette skjer. Det er tross alt et brudd på ideene bak reformen. I Husbankens retningslinjer fra de dager het det at "det bør ikke være flere enn 4-5 boliger i et bofellesskap". Men det er ikke bare

et brudd med reformen, det er et brudd med en langsiktig trend. Da en begynte arbeidet med å normalisere institusjonene for 40 år siden, var antallet som bodde sammen noe av det en tok tak i. Institusjoner ble mindre og avdelinger ble mindre. Endringene var begrunnet blant annet i gruppepsykologiske mekanismer, og hentet inspirasjon fra det som er kalt "den lille gruppens prinsipp", formulert av nestoren i svensk omsorg for utviklingshemmete, Karl Grünewald. Og i utlandet snakker en om videreutvikling i samme retning, gjennom uttrykk som "domestic scale group homes" og "semi-independent living".

Så da må det vel være gode argumenter for at en begynner å tenke og handle annerledes her på berget? Mon det. Kommunene synes å ha tre argumenter: De frykter at små enheter gir for små fagmiljø, med den følge at ansatte blir ensomme eller utbrente, og i neste omgang at tjenestene blir for sårbare. Videre hevdes det at personene med utviklingshemming er ensomme, og at større enheter kan bøte på det. Det siste argumentet, økonomi, sies sjeldnere åpent, men omskrives i fraser som "bedre tjenester til flere for samme kostnad".

Alt er i og for seg vektige argument, dersom de bygde på et solid grunnlag. Men gjør de det? Det er ingen ting som tyder på at personer med utviklingshemming er mer ensomme nå enn da de bodde mange sammen på institusjon. Ensomhet kan være et problem, men det er ikke nytt og det finnes ikke holdepunkt for at det å øke gruppestørrelsen i seg selv bøter på problemet. Det er heller ikke noe som tyder på at det er mye å spare. Internasjonal forskning indikerer at svært små enheter (2-3 personer) kan være dyrere når det er behov for nettevakt, men økning utover 4-5 gir ingen stordriftsfordel. En står med andre ord igjen med argumentet om sårbarheten i små fagmiljø. Men det må en ærlig talt kunne møte med andre grep.

For litt siden var jeg på et møte der professor Rolf Rønning karakteriserte spredningen av visse organisasjonsformer i kommune-Norge, som utvikling etter Maran ata prinsippet: "Det gikk en vekkelse over landet". Dessverre sitter jeg med en følelse av at det treffer også her, en endringsbølge som hviler på et alt for tynt grunnlag

Jan Tøssebro

NAKUs hjemmeside

Besøk vår hjemmeside.
Den oppdateres fortløpende med interessant og nyttig stoff.
www.naku.no

Redaktør

Karl Elling Ellingsen
Ansvarlig redaktør og daglig leder, NAKU

Redaksjon

Karl Elling Ellingsen
Kim Berge
Rådgiver
Aud Selboe
Seniorrådgiver
Reidar Sandnes
Rådgiver
Idun Haugan
Journalist
Heidi Hjelte
Rådgiver
Vidar Haagensen
Frilans journalist

Foto

Forsidefoto: © Kim Berge
På bildet: Petter Bjørkmo

Redaksjonen tar i mot tips på telefon 73 55 93 86

Kontakt

Telefon 73 55 93 86
e-post karl.e.ellingsen@hist.no
www.naku.no

NAKU er opprettet som en selvstendig enhet ved HiST, Høgskolen i Sør-Trøndelag

Produksjon

Skipnes Kommunikasjon

VALLE

– hans bostad, vardag och sociala liv

Bibbi Ringsby Jansson, fil.dr i soc. arbete

Valle är 53 år och bor i en lägenhet om två rum och kök, i ett serviceboende för personer med intellektuella funktionshinder. Valle är ovanlig i den bemärkelsen att han, till skillnad från många andra människor med likartade funktionshinder, har ett rikt socialt liv, många sociala kontakter och lätta med betydelsefulla relationer, både i grannskapet och i den näraliggande offentliga miljön. Allmänt kallas han av människor i omgivningen för "Gågate-Valle". Valles dagar är fyllda av aktivitet och rörelse. Inte bara bostadsområdet, utan hela staden och omgivningarna runt om är hans arena. Bilden av Valle som en utåtriktad person med ett rikt kontaktnät utanför boendet bekräftas också av Robert, personal i serviceboendet:

Han tar kontakt med folk på alla möjliga ställen. Det är inte alltid vi vet var han går på morgonen, för han kan vara borta redan klockan sex. Då har han åkt iväg på någon byggarbetsplats där de börjar jobba tidigt eller kanske är han på bussgaragen och hjälper till att städa ur bussarna. Då får han en kopp kaffe och sitter och pratar med folk, sen åker han till dagcenter när de öppnar vid nio-tiden.

Från institution till eget boende

Valle har haft en egen bostad bara under några få år. Han är uppväxt och har tillbringat större delen av sitt liv på stora institutioner och specialsjukhus, på olika platser runt om i Sverige. Självt minns han inte så mycket från den tiden. Han återger fragmentariska bilder från sin livshistoria, konkreta situationer eller händelser, men har inget sammanhang av tid och plats att förankra sina minnesbilder i. Knappt 50 år gammal får han sin första egna lägenhet som han är väldigt glad och stolt över.

En av de viktigaste ideologiska utgångspunkterna för reformerna inom handikappomsorgen har varit att ge människor som Valle tillgång till ett eget hem, ett hem som ger förutsättningar för det privata livet att

utvecklas. I min studie om det sociala och vardagliga livet i serviceboende för människor med intellektuella funktionshinder framkom dock att också den bostadsnära miljön och samspelet med människor i omgivningen hade avgörande betydelse för upplevelsen av hemkänsla. Föreningar, grannskap och lokala offentliga miljöer visade sig ha en särskild betydelse för den här gruppen, som en kontrast och ett komplement till tryggheten och närheten i den privata lägenheten (Ringsby Jansson 2002)

Hem och hemkänsla

Hemmet är för Valle en plats för trygghet, stabilitet och kontroll. Men han kopplar inte hemkänsla i första hand till den privata sfären, den egna lägenheten, utan snarare till människorna som finns runt om honom och till den känsla av trygghet det ger honom att vara omgiven av människor som han litar på och känner sig accepterad av, som grannarna i trapphuset, vaktmästaren i bostadskvarteret där han bor och tanten i områdets kiosk. Han betonar också betydelse

sen av att han nu, på ett helt annet sätt än vad som gjaldte där han bodd tidigare, sjålv kan avgjøre vem han ska slåppe over trjsekeln, vem som ska få tilltråde till hans hem. Han har sin djrr jppen for många, men vill inte gjarna slåppe in personer som han oppfattar ha en maktposition i fjrhållande till honom sjålv, som personal eller chefer i vård og omsorgsverksamhet eller som han uttrykker det "kommungubbar".

Den bostadsnåra miljån - platser med kjnsla av hemhjrighet

Valle jr sjålv aktiv og initiativrik i sine kontakter med månniskor i omgivningen og har utvecklat en lång rad strategier for att etablera relationer till andra. Hans stora lokalkjnnedom og oppfinningsrikedom jr anvjndbar når det gjåller att hitta nya platser, nya aktiviteter og nya månniskor. Han rjr sig mycket i miljjer dår månniskor samlas og rjr sig som på gjågatan, torget, småaffjrer, cafjrer, kiosker og små lokale arbeidsplatser. Karakteristisk jr att det jr ofentlige rum, men på samma gjång vjlkjnda miljjer som ger jverblickbarhet. Det jr ljt tillgjnglige platser dår besjkere kan slinka in når de har vjgarna fjrbi og dår månniskor kan komma og gå utan att behjva ha något sårskilt jrend. Det jr småaffjrer dår han ljt kjnna personalen, men dår det også finns chans till nya kontakter og mjten genom kunder som kommer og gjr. Han rjr sig bland andra, studerar det som sker, tar intryck og orienterer sig om vad som gjåller i sociala mjten, samtidig som han også fjrmedlar en bild av sig sjålv till andra.

Svaga band - en ljttere men betydelsefull form av gemenskap

Vad betyr då den bostadsnåra miljån for Valle og for andra i hans situation? Dels kan vi se hur grannar, busschauffjrerne, affjrsinnehavarna og andra aktjrer i den lokale offentlige miljån utgjv viktige personer i hans liv, det jr månniskor han jr bekant med, kjnner igen og jr igenkjnd av. Det framgjr også att kontaktene ger Valle stjod og hjalp i att hantere en del svårigheter og praktiske problem i vardagen, som att få informasjon om vad som hånder i omgivningen dår han bor, ha någon att småprata med, men også att få hjalp med att laga ett trasigt cykeldjck eller kjpa en billig begjnad stereo når den gamla gjtt sjnder.

En amerikansk forskare som heter Granowetter kallar kontakter eller relationer av det slag som Valle har med bus-

schauffjrerne, cafjpersonalen, politen og vaktmåstarna for "weak ties" eller på svenska "svaga band" (Granowetter 1973) Alltså, kontakter som inte jr nåra og personlige, som inte utspelar sig i de private arenorna, men åndå fjrefaller vara viktige. Kontakter av det slaget utvecklas på ulike nivåer, som igenkjnnende eller hålsningskontakter når man mjts, som småpratkontakter eller som hjalpkontakter for ljttere tjnster i vardagen.

I eksemplet om Valle kan vi se att han utvecklat kontakter og samspel med månniskor i omgivningen på alle de hår tre nivåerne, vilket også visat sig ha stor betydelse i hans liv. Många studier viser att kontakter av det hår slaget jr viktige for de fleste månniskor. Men kanskje jr de åndå av stjrst betydelse for dem som inte har så bredt socialt nåtverk og så mycket andra sociala arener till sitt fjrfogende.

Framfjrellt fjrefaller det vara den stjmming og kjnsla som karakteriserer platser av det hår slaget som attraherer Valle og de andra i min studie som så gjarna sjerker sig hit. En flåkt av det vjlbekanta, men åndå okjnda, det livfulle dår man kan vara bådte aktjor og stille betraktare, det kravljse og okompliserade, dår man kan delta på sitt eget såt og på sine egne villkor

De svaga band Valle utvecklat i grannskapet og i den lokale offentlige miljån har også gett honom andra roller og erfaringer, nye handlingsmjligheter og andre såt att fjrhålla sig till omgivningen. I detta utvecklas også tilltron till den egne fjrjmågan. Denna, vi kan kalla det "ta tag i det sjålvstrategin", uttrycks så hår av Valle:

Jag klarar mej sjålv jag, tar tag i saker sjålv. Jag springer inte og frjgar personalen når det inte behjvs, jag frjgar fastighetsskjteren eller politen iståttet, det jr bjttere!

Referenser:

Granowetter, M. The Strength of Weak Ties: American Journal of Sociology. Vol 78, no6, s.1360-1381.
Ringsby Jansson, B. (2002) Vardagslivets arener. Om månniskor med utvecklingsstjrnning, ders vardag og sociala liv. Gjtteborg: Institutionen for socialt arbete, Gjtteborgs universitet.

NASJONALT FAGNETTVERK
om utviklingshemning og psykisk lidelse

Nasjonalt fagnettverk om psykisk lidelse..

-Fagnettverket skal bidra til å auke merksemda rundt psykisk helsevern til personer med psykisk utviklingshemning og psykisk lidelse. Grunnlaget for nettverket er at medlemmene skal kunne utveksle kunnskap og erfaringer. Derfor står no rekruttering av medlemmer sentralt. Medlemskap er gratis og ein melder seg på til Nettverket her. Både enkeltpersoner og organisasjoner kan vere medlemmer.

Blant anna arrangerer nettverket ein konferanse på Gardermoen den 28. - 29. oktober 2008.

Tema er "Psykisk utviklingshemning og psykisk lidelse".

Gjennom å sjå nårare på

- 1) Kompetansegrunnlag og -utvikling,
- 2) Samhandling mellom 1. og 2. linjetenesta og
- 3) Utrednings-praksis og diagnostisering sjerker ein å styrke fagmiljjer og fagpersoner like mykje i kommunale tiltak som i spesialisttenestens tiltak overfor denne gruppa.

Fagmiljjer innan kommunehelse- og spesialisthelsetjenesten, helseadministrasjon og bruker-organisjoner vil inviteres til konferansen. Nettverkets medlemmer vil ha fordeler gjennom at deltakeravgift og opphold sponses av nettverket.

Videre er nettverket ansvarleg for at det utarbeides ein rapport der det psykiske helsetilbudet til personer med psykisk utviklingshemning og psykisk lidelse settes i fokus. Rapporten legges fram på konferansen. Nettverket skal styrke dei psykiske helsetenestene gjennom å bidra til å utvikle og formidle forsknings- og fagkunnskap vedrjrende emnet.

www.naku.no

Kommunal saksgang på veien mot egen bolig

Om kommunen:

Frei kommune var egen kommune med ca. 5400 innbyggere fram til 01.01.2008. Kommunen ble da sammenslått med Kristiansund kommune. Navnet på den nye kommunen er Kristiansund.

Frei kommunen hadde et politisk vedtak om at innbyggerne så langt som mulig skal eie sin egen bolig. Frei kommune valgte også å selge flere av sine kommunale boliger.

Det er som enhetsleder og saksbehandler i Frei kommune jeg kan si noe om framgangsmåten kommunen brukte for å imøtekomme noen av innbyggernes behov, og her handler det om mennesker med ulike bistandsbehov, i hovedsak utviklingshemmede.

Meldte behov:

Kommunen hadde de siste årene mottatt en del henvendelser fra pårørende med hjemmeboende voksne barn, med utviklingshemming/funksjonshemming, om behov for egen bolig. I april i 2006 ble handlingsplan for boligsosial plan vedtatt. Første prioritet i plana var å sette i gang arbeidet med planlegging av boliger til funksjonshemmede. I august samme år gjorde kommunen en kartlegging av behovet. Ut fra kartlegginga var det 13 personer som meldte fra om at de ønsket å få nærmere orientering, og at de hadde behov for egne boliger.

Kommunen hadde ingen boliger til disposisjon og kunne ikke være behjelpelig med å skaffe egnede boliger til disse personene. Av den grunn ønsket kommune å legge til rette for at de kunne kjøpe sin egen bolig i nyetablert boligområde sentralt på Frei.

Videre planlegging:

I oktober ble de aktuelle invitert til møter der det var deltakelse fra KBBL (Kristiansund boligbyggelag), Utbygging Møre (utbyggerfirma som eier tomtene i aktuelle boligområder i kommunen), kommunens administrasjon og politisk ledelse. Det ble redegjort for de tomtealternativene som finnes, husbankens og kommunens finansieringsmåter.

Det var hensiktsmessig å dele brukergruppen i to, dette for å unngå for store bygg

og konsentrasjon, samt at de har ulike bistandsbehov og interesser. Seks av de aktuelle ønsket egne leiligheter uten fellesareale og personaldel. Det ble opprettet kontakt mellom borettslaget/utbygger/aktuelle boligkjøpere og kommunens representanter. Aktuelle tomter og boligtyper ble sett på. I mars 2007 ble det inngått kontrakter mellom den enkelte boligkjøper og KBBL om 6 leiligheter i Breiliskikten borettslag. Alle ønsket å søke kommunen om startlån. I forbindelse med kontraktinngåelse skulle det betales et forskudd på innskuddet. Dette fikk de, som hadde behov, som forskudd på deler av startlånet.

Boligene ble påbegynt ved årsskiftet 07/08 og vil stå innflyttingsklar i begynnelsen av juni i år.

Arbeidet videre for de andre:

I forbindelse med dette arbeidet satte Frei kommune av midler til prosjektarbeid for å komme videre i arbeidet med planlegging av boliger. Arbeid ble forsinket av ulike grunner, men i hovedsak på grunn av kommunensammenslåing og alt det medførte.

Sju personer meldte behov for både fellesareale og personalløsning i tilknytning til egne leiligheter. I mars 2008 ble omsider prosjektleder tilsatt og det arbeides nå med å finne løsninger for de sju samt de som har meldt behov i "gamle" Kristiansund kommune.

Åse Bjerkestrand
Enhetsleder

Med hele veien

Olav Søyseths første selveide leilighet er snart innflyttingsklar. - Jeg gleder meg til å flytte inn, sier han. Olav får kjente naboer og en leilighet tilpasset ham.

Tekst: Vidar Haagensen

Snart er seks leiligheter i Breiliskten borettslag klare for innflytting. Da er det gått under to år siden daværende Frei kommune kartla behovet for boliger hos funksjonshemmede. Oktober 2006 var Olav sammen med foreldrene på informasjonsmøte i kommunen (se egen sak). Etter det har Olav Søyseth (26) sammen med foreldrene fått være med å bestemme hvordan han skal få bo og hvem han skal bo sammen med.

Leiligheten til Olav består av soverom, bad, stue og kjøkken. Alle sider ved utformingen av leiligheten er lagt til rette for å passe hans behov. Spesielt bad og kjøkken er tilrettelagt. Han er bevegelsehemmet og sitter i rullestol. Derfor har nødvendige tilpasninger blitt gjort. For eksempel har han fått inventar på kjøkken som er hevet og senkbart. Olav har også fått sette personlig preg gjennom å velge ut farger i rommene og fliser på badet.

- Det vil bli slik Olav ønsker å ha det, sier Frank Ørnvik, primærkontakt fra bo- og oppfølgingstjenesten i Kristiansund kommune, som deltar på intervjuet.

Naboer

Olav har de siste tre årene leid kommunal leilighet. Der har han ikke hatt så mye kontakt med sine naboer. Det tror han det blir en forandring på når han flytter inn i sin nye leilighet.

- Vi har noen felles interesser. Vi kan gjøre noe sammen, sier Olav. Han nevner interessen for bil, kino, dataspill og bowling.

Alle innflytterne i de seks leilighetene kjenner hverandre fra før. Fra tidligere har de gått på kurs sammen om selvbestemmelse i regi av Habiliteringstjenesten. De har også vært på andre aktiviteter sammen. Gjennom boligprosessen kom de fram til at de kunne være naboer.

Olav har praktisk bistand mellom 10 og 15 timer i uka. Han trenger hjelp om morgenen og til "papirarbeidet" som Olav kaller det; betale regninger og liknende. I tillegg har han hjemmehjelp som sørger for renholdet i leiligheten. Nå er Olav klar til å flytte inn med møbler og gjøre leiligheten til sitt hjem.

- Det blir fint å få et eget hjem som jeg eier sjøl. Det blir ikke innflyttingsfest med en gang. Jeg må vente til jeg har kommet på plass. Er det ikke det en pleier å gjøre, spør Olav til avslutning.

Illustrasjon av Aleksander Arntsen

FOTOKONKURRANSE

NAKU

NASJONALT KOMPETANSEMILJØ
OM UTVIKLINGSEMHENNING

Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning inviterer profesjonelle fotografer og amatører til å delta i konkurransen "FRAMTIDSBILDER".

Juryens leder er fotograf Morten Krogvold. Sammen med seg har han fotograf Terje Bringedal og NFUs forbundsleder Helene Holand.

Mer informasjon om konkurransen finner du på www.naku.no

Vennskapsår ved Selbusjøens bredder

Peder Morset folkehøgskole er den eneste folkehøgskolen i verden hvor folk med og uten utviklingshemning bor side om side gjennom et helt skoleår. Slikt blir det gode vennskap av.

Tekst og foto: Idun Haugan

Naturen er vennlig og nær i Selbu i Sør-Trøndelag. Når det våres ved Selbusjøens bredder, strekker engene seg saftiggrønne utover landskapet og veikantene overdrysses av hvitveis. I det fjerne strekker de hvitkledde Sylane seg mot himmelen.

Ved Peder Morset folkehøgskole nærmer skoleåret seg veis ende, og dugnadsånden har inntatt området, med rydding både ute og inne. Noen vandrer med spade og rake i hendene, mens andre er på vei inn i stallen for å ta vårrengjøringen hos firbente følgesvenner – og enkelte har funnet seg en benk eller sofa for en pust i bakken og en prat. Tiden for å dra hver til sitt er like om hjørnet, og det blir rart å skilles fra sine nye venner. Samtidig blir det godt å komme hjem til familie og gamle venner.

En egen verden

Både Værnes og Trondheim ligger bare 30 kilometer unna, men omverdenen kjennes likevel langt borte. Slik er det å gå på folkehøgskole – den er som en egen liten verden inne i den store verden.

For mange var de første ukene på folkehøgskolen temmelig fulle av hjemlengsel. En god dose skepsis var blandet inn i forventningen til alt det nye: Hjemme fra for første gang for de aller fleste, i tett samboerskap med helt nye mennesker. Det er litt av en utfordring. Og det er litt av en mulighet.

- Jeg var skolelei og hadde ikke lyst til å dra hit i det hele tatt. Jeg bestemte meg bare et par dager før skolestart for å prøve likevel. De første ukene hadde jeg hjemlengsel, men så ble det bare bedre og bedre. Siden har jeg ikke angret et sekund, forteller Caroline Andersen (18) fra Hurum.

Nye mennesker

Nå er hun klar for å et nytt år på folkehøgskolen, på arbeidstreninglinjen fra høsten av. Her ved Peder Morset folkehøgskole har hun funnet en plattform for yrkeslivet og for livet generelt. Her er hun blitt kjent med

nye mennesker - og her er hun blitt kjent med seg selv på en ny måte.

- Vi har alle blitt mye mer selvstendige i løpet av året, og vi passer på hverandre. Alle på skolen er blitt sammensveiset.
- Hvorfor falt valget på Selbu?
- Fordi det er alle slags forskjellige mennesker her. Før jeg kom hit hadde jeg ikke vært sammen med mennesker med funksjonshemning, men nå er jeg blitt kjent med mange. Miljøet her godt med hyggelige lærere og elever. Det beste med året har vært å bli kjent med nye mennesker, sier Caroline Andersen.

Mediegjengen

Hun går på Medialinjen, sammen med et titall andre studenter. Mediegjengen gir ut skoleavisen Pedern hver uke. De lager også radiosendinger og tv-sendinger som går på skolen intranett. En av de siste øktene på mediefaget brukes til å sortere bilder fra et langt og begivenhetsrikt år og lage album. Martin Einan (20) limer inn bilder fra studietur til NRK på Marienlyst, hvor mediegjengen poserer sammen med Nytt på nytt-gjengen - med Knut Nærum i t-skjorte fra Peder Morset folkehøgskole, selvfølgelig. På neste albumside er det glimt fra Tore Strømøys studio på NRK Tyholt. Bilder fra turer i naturen finnes det òg mange av. Gjengen har vært mye på farten i løpet av året, og siste tilskudd på oppleveleskvoten var busstur til St. Petersburg.

I Martins album er det dessuten mange bilder av kjæresten Maria.

- Min Mamacita, smiler Martin fornøyd og forelsket når han ser på bildene av sin kjære som han poserer kinn mot kinn med. På fingeren hans skinner forlovelsesringen.

Søt musikk

Martin Einan er en sosial og pratsom kar fra Skaun, ei bygd som ligger noen mil sør for Selbu. I starten kjente han hjemlengselen gnage. Han savnet familien sin og humoren fra heimbygda.

I anledning fotoseansen stiller Martin Einan i russisk pelslue, innkjøpt under studieturen til St. Petersburg.

Caroline Andersen har funnet en ny ro og retning på livet i løpet av tiden ved Peder Morset folkehøgskole.

Mediegjengen har laget både avis, radio og tv. Her runder de av året med is og brus. Fra venstre Kestutis fra Litauen, Philip, Martin, Synnøve, Caroline og Jennae.

Pustepause etter lunsjen i kantina for Martin (f.v), Sandra, Laila, Lasse, Sigrid, Elisabeth, Philip, Helga Marie og Claus Hugo.

- Jeg hadde hjemlengsel, så jeg kjefta en del i starten, forteller han.
- Hva sa de andre når du kjeftet slik?
- Veilederen min sa at jeg ikke fikk meg noen dame hvis jeg drev på slik, så da roa jeg meg ned.

Da tok det ikke langt tid før han kom i snakk med nye venner – ei heller før han og Maria fant en søt og samstemt tone.

- Den romantiske Martin kom på gli og skrudde på sjarmen, forteller han med glimt i øyet. Til høsten blir de foreldre til ei lita jente.

Hvor de skal bosette seg etter skoleåret, er ennå litt uvisst.

- Maria vil hjem til Namsos, så det blir nok der, mener Martin Einan.
- Men vil du ikke savne heimplassen og familien din?
- Jo, men jeg kan jo reise litt mellom de to stedene.

Martin Einan ser mest muligheter, og ikke problemer.

Egen radiokanal

Vi er på besøk i huset han har delt med sju andre dette året. Fint og sosialt å bo slik, synes han, dessuten har han blitt en kløpper på å ta hånd om klesvask og andre praktiske gjøremål. Alle har hvert sitt rom, mens stue, kjøkken og bad er felles. Her gjelder det å holde orden i fellesskap og bli enige om hvem sin tur det er til å gå i dusjen først og lignende fellesskapsutfordringer hvor alle må utvise fleksibilitet, samt følge reglene.

På soverommet står to nyinnkjøpte kosedyr klare til å hilse lillejenta velkommen når hun kommer til verden, mens skrivepulten huser en ghettoaster.

- Jeg er glad i høre på musikk. Dessuten lytter jeg mye på radio, på P1. Må følge med på det som skjer utenfor Selbu, vet du!

Mediemannen Martin har etablert sin egen radiokanal på nettet, Radio Skaun, som han vil fylle med favorittmusikk innen hip-hop, trance og dance.

Tilbake i medierommet er det avslutningsmodus med is og brus. Tonen er lett og munter, og diskusjonen går om hvem som skal gjøre hva under avslutningen lørdag kveld. Det byr ikke på problemer å finne folk som kan og vil opptre. Her melder den ene etter den andre seg med sang, gitarspill og taler.

- Ingen som er nervøse?
- Nei, vi kjenner jo hverandre så godt etter et år sammen, konkluderer gjengen.

Peder Morset folkehøgskole

- Elevene kan velge mellom følgende linjer:
 - Media
 - Hest
 - Friluftsliv og idrett
 - Kunst og håndverk
 - Flexi (her kan man hente elementer fra flere linjer)
 - Arbeidstrening
 - Sosialfag (kun for elever uten

Bli den du er

- Et folkehøgskoleår skal være et år med glede og opplevelser hvor du kan treffe likesinnede, sier Ingegjerd Sverre Smeby, rektor ved Peder Morset folkehøgskole.

Ved Peder Morset folkehøgskole har man valgt en helt spesiell modell når det gjelder inkludering av forskjellige typer mennesker. Hvert år huser skolen 24 personer med utviklingshemning og 40 uten utviklingshemning, hvorav ca fem er utenlandske. Her deler ungdommene et skoleår rikt på opplevelser, utfordringer og muligheter.

- Mitt syn er en at ensomheten er en av de største utfordringene for utviklingshemmede, og vi skal vokte oss for å skape bo-miljøer hvor de ikke treffer likesinnede. Hos oss ønsker vi å skape et ungdomsmiljø hvor de kan treffe mennesker de matcher med. Vi vil at elevene skal få oppleve et ungdomsår hvor de kan treffe nye venner, kanskje oppleve både kjærlighetsglede og kjærelighetssorg. Mange har ikke fått øvd så mye på dette med å ha venner og kjærester, sier Ingegjerd Sverre Smeby.
- Vi ser at ganske mange av de som går her, velger å bygge og bo i nærheten av hverandre etter at skoleåret er ferdig, forteller sosionom Gunnar Kvarme.

Tett og nært

Legendariske Mosse Jørgensen fra Forsøks-gym sa i sin tid "at man må tåle å ha elever på hendene." Slik er det også ved Peder Morset også; tett og nært.

- Det vi synes er viktig, er at også utviklingshemmede har mulighet til å velge boform og finne fram til det som passer best for

hver enkelt. Denne boformen passer ikke for alle. Her må du tåle å være sammen med mange, sier Smeby.

Det kan generelt være utfordrende å bo tett sammen med folk, og ved Peder Morset deler åtte mennesker bolig. Her må alle tilpasse seg hverandre.

- Det kan være ekstra utfordrende å bo sammen med folk med utviklingshemning. Noen opplever å bli for snille i starten, og etter en stund blir de skikkelig lei. Det er grunnleggende å huske på at man ikke er en hjelper, men et medmenneske. Man må sette grenser og det er viktig at folk med utviklingshemning får normale reaksjoner, som at man må dempe stemmen, at musikken skal skruses ned et par hakk, at man må skifte CD innimellom, rydde etter seg etc etc, understreker Gunnar Kvarme.

Omvendt integrering

- Vi har såpass mange her med utviklingshemning at vi er litt på tvers av HVPU-reformen. Vi driver på en måte omvendt integrering: Folk uten utviklingshemning lærer seg å leve sammen med folk med utviklingshemning, sier vernepleier Mimmi Solem.
- Vi synes HVPU-reformen var viktig organisasjonsmessig, men vi har fortsatt langt igjen med hensyn til holdninger, understreker Ingegerd Sverre Smeby og fortsetter:
- Ikke-funksjonshemmede erverver seg erfaring og kunnskap gjennom dette skoleåret. De får bedre forståelse for hvorfor de med funksjonshemning handler som de gjør. Og denne forståelsen, kunnskapen og erfaringen tar de med seg videre ut i verden og i livet. Her blir man kjent med hverandre mer som individer. Noe av det viktigste vi har her ved skolen er at alle blir sett på som hele mennesker, ikke som mennesker med eller uten funksjonshemning. Vi jobber med å finne potensialet i hvert enkelt individ – finne mestringspotensialet hos hver enkelt, sier Ingegerd Sverre Smeby.

Hver og en får personlig veiledning som et ledd i dette. Det startet med veiledning for elever med funksjonshemning, men man erfarte at alle hadde god nytte av personlig veiledning.

Noe som nok en gang understreket at elevene ved Peder Morset folkehøgskole har mange felles møtepunkter.

• Hjem, heim

"Hjem" – som også kan ha formen "heim" – er et interessant ord, med et mangfold av bruksmåter og betydninger opp gjennom historien. Vi møter det i stedsnavn som Trondheim og Bærum (egentlig "Bergheim"), og vi snakker om "fjellheimen". I eldre språk, særlig eldre nynorsk, kunne "heim" bety 'verden'; for eksempel i strofen "som kom og vart heimsens frelsar" i en kjent julesang. Det finnes også igjen i engelsk, blant annet i navn som Nottingham ("ham" = "heim").

Som vi vet, kan "hjem" være både følelsesladet og nøytralt og hverdagslig. Det står i første strofe av fedrelandssangen ("furet, værbitt over vannet, med de tusen hjem"), og for øvrig demonstrerer vel fraser som "hun var ikke hjemme", "gå hjem med deg!", "borte bra, men hjemme best" og "en hjemløs vandrer" hvilken bredde det har av assosiasjoner og bibetydninger.

I dag brukes nok ordet oftest i forbindelser som "være hjemme" og "gå hjem". Som substantiv betyr "hjem" ifølge Bokmålsordboka i utgangspunktet "bolig, fast oppholdssted (for familie, husstand)". Men det kom tidlig i utvidet bruk, om bygninger eller innretninger som skulle "være bolig for og skaffe hjemlig hygge for fattige, syke, gamle og andre som ikke har sitt eget hjem [...] ell. er borte fra sitt egentlige hjem", slik Norsk Riksmålsordbok fra 1937 uttrykker det. Kanskje gjaldt slik bruk fra først grupper som sjøfolk. Alt Ibsen lar i "Gengangere" (1881) snekker Engstrand si: "Og huset for de veifarendes sjømennene, det skal kalles 'Kammerherre Alving's hjem', det." I dag forklarer Bokmålsordboka den siste bruksmåten som "bygning, anstalt som er bolig for folk som ikke har et hjem [...] el. ikke kan bo hjemme", og nevner i den forbindelse ord som "barnehjem", "hvilehjem", "pleiehjem", "studenthjem" og "sykehjem".

"Hjem" viser også det paradoksale som kan skje når ord med positiv valør overføres til områder der de brukes om noe som ikke er greit. Barnehjem og tuberkulosehjem var steder der folk helst ikke ville havne. Dermed kunne det positive "-hjem" komme til å virke grelt når det angav noe negativt. "Jeg vil ikke på hjem!" kan gamle folk ennå finne på å si.

• Bolig, institusjon

"Bolig" er et nøytralt og presist ord, som rett og slett betegner et "husvære nyttet som fast oppholdssted for mennesker" (Bokmålsordboka). At det er presist, hindrer ikke at det også er generelt, og det er selve grunntermen i mange politiske debatter ("boligbygging", "boligmarked" osv.). Hvor forskjellige boliger kan være, går fram av de frasene og sammensetningene som ordboka har med: "ha egen bolig", "ha gratis bolig", "enebolig", "privatbolig", "sommerbolig", "tomannsbolig". Som nøytralt ord er "bolig" naturligvis nyttig i mange sammenhenger.

"Institusjon" i konkret forstand forklares i Bokmålsordboka som "anstalt, organisasjon", med følgende eksempler: "offentlige institusjoner", "universitetene er institusjoner for forskning og undervisning" og "en institusjon for unge stoffmisbrukere". Denne bruksmåten er egentlig ganske gammel, kjent fra 1800-tallet, men det var kanskje først i 1970-årene at "institusjon" kom i bruk om enheter i sosial- og helsevesenet. Og forbindelsen "heldøgns institusjon" er vel enda yngre, for "heldøgns" kan være laget etter mønster av "heldag(s)", som er kjent fra 1960-årene av.

Hans på hjemmebane

Hans Korsgaard

Velkommen til mitt hjem

Et godt samarbeid mellom foreldre, Stovner bydel i Oslo, Helse- og velferdsetaten, utbyggeren, Obos og Husbanken har resultert i et vellykket borettslag for syv personer med utviklingshemming. Vi har besøkt Hans Korsgaard i Tangerudbakken 22.

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Vær så god, sett deg.

Hans Korsgaard tar regien under mitt besøk i borettslagsleiligheten sin. Jeg har vennlig, men bestemt fått marsjordre til kjøkkenbordet. Der får jeg innføring i hva Hans har gjort i det siste og hva han skal gjøre framover. Han bruker kalenderen sin til å fortelle om hva han skal lage til middag. Hva han skal gjøre på ettermiddagen. I dag er han kommet hjem fra jobb, gjort unna middagen og stelt seg for Fossumklubben.

Hans gir uttrykk for at det å styre i eget hjem er ålreit og huffer seg over moren når hun vil få ham til å fortelle noe bestemt. Like bestemt er han for når jeg får fotografere ham.

- Vi som foreldre er overrasket over hvor klart Hans markerer at det er han som bestemmer i leiligheten. Men vi burde vel egentlig ikke vært det, sier Aashild Korsgaard. I dag er hun forundret over at hun får lov å sette over kaffevannet.

Aktive dager

Hans Korsgaard er en av de syv andelseierne i borettslaget Tangerudbakken 22-36. Han er 33 år og hadde bodd hjemme fram til

han flyttet inn i borettslaget. De andre i borettslaget hadde enten bodd hjemme eller i kommunal leilighet og er i alderen fra 28 til 47 år.

I over ett år har Hans hatt egen leilighet i nærmiljøet der han har vokst opp. Han er opptatt med aktiviteter hele uka etter å ha spist og hvilt hjemme på ettermiddagen. Han driver med fotball og styrketrening og så Fossumklubben på onsdager.

- Jeg skal støvsuge på torsdag, forteller Hans.

De andre ukedagene er det faste husholdningsoppgaver som innkjøp til middager og støvsuging. Hans trives med å være hjemme og trives med musikk, dvd-titting og besøk hos naboer. Sammen med dem spiser han middag på lørdager. I helga liker han å ta seg en sykkeltur.

Onkel Hans

Hans liker å bli invitert hjem til foreldrene på middag, men å overnatte der er han ikke opptatt av lenger. Han har sitt eget sted. Å få familien på besøk er stor stas. Onkel Hans presenterte han seg som for meg. Statusen som onkel til to små, en niese og en nevø, trives ham med, unntatt når de hopper i senga hans. Det liker han ikke og da må han få dem til å stoppe.

- Vi har en tradisjon med sjømatfest i familien. De to siste årene har vi hatt det hos Hans og det setter han stor pris på, forteller Aashild.

Fra kaldsvette til krevende prosess

Foreldrene til Hans, Harald og Aashild Korsgaard, sto helt sentralt i realiseringen av Tangerudbakken borettslag. Hans hadde ventet på et botilbud fra bydelen i flere år. I 2004 fikk han tilbud om å flytte inn i kommunal leilighet i en trygdebolig der 20 utviklingshemmede skulle flytte inn.

- Da begynte vi å kaldsvette. Det var ikke dette vi ønsket for Hans, sier Aashild. Dermed startet en toårig prosess med mål om å etablere egne leiligheter for sønnen og flere med ham. Både Harald og Aashild er aktive i Norsk Forbund for Utviklingshemmede og

Hans og Cecilie er på vei til klubben fra Tangerudbakken borettslag

med sine kontakter gjennom 30 års arbeid visste de hvilke foreldre til utviklingshemmede de skulle kontakte.

Det de manglet var erfaring med å bygge boliger for utviklingshemmede, men en henvendelse til anskaffelsenheten i Helse- og velferdsetaten satte fart på prosjektet. Lederen for enheten, Per-Erik Torp, likte ideen om et borettslag med selveierleilighet for utviklingshemmede.

Deretter ble det en lang og krevende prosess med å skaffe finansiering, utvikle borettslaget, planlegge og organisere tjenestene til de utviklingshemmede. Det var nærmere 20 personer med utviklingshemming og deres familier inne i prosjektet som interesserte. Men for flere ble det for nervepirrende å være med i et prosjekt en ikke visste ville ende opp med en løsning alle kunne være med på.

- Det sentrale for prosjektet var å ha en tett dialog med kommunen, der rollefordelingen mellom oss som foreldre og de andre aktørene ble gjort klar fra starten, sier Aashild. De pårørende hadde egen kontakt som tok seg av dialog med kommunen. Det ble lagt stor vekt på å kartlegge den enkelte beboers behov for hjelp. Flere møter mellom tjenesteapparatet i bydelen og de pårørende ble gjennomført for å planlegge tjenestene.

- Vi vil gjerne få skryte av bydel Stovner, Helse- og velferdsetaten og Husbanken, sier Aashild. Hun sier at de som foreldre neppe hadde klart å gjennomføre prosjektet uten all den hjelp og støtte som er gitt fra disse samarbeidspartnerne. Arbeidet har krevd både tid og ressurser, men hun er fornøyd med alt de har lært.

Og borettslaget krever fortsatt mye arbeid.

Midler til vedlikehold og uforutsette utgifter i borettslaget og opparbeidelse av uteareal var noe de ikke hadde tatt med i beregningen. Så nå håper de på midler fra Groruddalsatsningen. Det er bare en av måtene de pårørende arbeider for å skaffe midler til borettslaget.

- Dæven jeg er god

Hans kikker utålmodig på klokka. Vi bør slutte med pratingen, synes han, for nå kaller klubben på ham. Det er fast aktivitet på onsdager. Nå er han blitt hekta på et dataspill de har der. Han har fått teken på et motorsykkelspill.

Naboen Cecilie kommer innom for å bli med på klubben. Vi avslutter og reiser av gårde. Vel framme viser Hans oss rundt i lokalene. Han har gått her i en årrekke. Hans får hjelp med å få skrudd på pc-en og få i gang motorsykkelspillet. Da blir han fortapt for denne verden og vil ha oss ut derfra. Dette er hans sted. Ikke et sted der mora skal være. Og det får holde med fotografering fra min side.

Nå skal han fortsette å juble over egne triumfer som motorsykklist.

Hans Korsgaard sammen med moren Aashild Korsgaard.

Tangerudbakken 22 - 36

Borettslag for boligeiere med utviklingshemming.

Prosjektet fra start til ferdig bygg tok over to år.

Finansiert med startlån, prosjektrettet boligtilskudd og personrettet boligtilskudd. Den enkelte mottar kommunal og statlig bostøtte.

Husleien varierer mellom 3000,- og 4000,- kr-

Vedtektene har krav om at nye eiere skal være personer med utviklingshemming.

Oppretter brukerråd .

- Dæven jeg er god, som han har understreket flere ganger allerede. Seinere på kvelden blir det dansing og biljard. Og han skal spise en saftig kebab, som han har snakket varmt om. Kvelden avsluttes med taxi hjem til Tangerudbakken sammen med Cecilie.

Fortapt motorsykklist: Full konsentrasjon fører Hans suksessrik i mål.

Et rikt liv i landsbyen

Kom mai du skjønne milde, lyder det fra en sirkel av mennesker i landsbyen Vidaråsen. Eli Hartmann er blant dem og står med sangteksten og synger dagen inn.

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Etter sangene går alle hvert til sitt arbeid. Det pleier også Eli, men i dag er det planleggingsmøte for 17. mai. Hun har meldt seg til å planlegge dagen sammen med Bernt Evensen, Walter Lobsinger og Rosemari Bühler. De avtaler tidspunkt for når de reiser til Andebu for å se på toget og deres egne arrangement på Vidaråsen seinere på dagen. Hvert hus må bake en kake å ta med til fellessamlingen på ettermiddagen er alle enige om.

Eli har bodd på Vidaråsen i flere tiår. I løpet av den tida har hun bodd i flere av familiehuse. Nå deler hun hus med to andre utviklingshemmede. Det har hun gjort i fem år, tror hun. Eli vil ikke si at det er bedre å bo utenfor et familiehus enn i ett. Begge deler har vært bra. Eli trives på Vidaråsen. Hun har et arbeid hun stortrives med. Etter møtet går vi til Hans Niensens Hauge huset. Det er det gamle forsamlingshuset fra Vidaråsens opprinnelse på 60-tallet. Nå er det veveriet og toveriet som ligger her. Eli er en dyktig veveriske. Hun holder på med en linduk som er bestilt. Hun arbeider konsentrert bare avbrutt av journalistens spørsmål og fotografering.

Etter en og en halv times arbeid er det te- og kaffepause. Beboere og medarbeidere, som er begreper alle bruker i landsbyen, snakker om at det snart er tid for utearbeid. Eli gleder seg til å arbeide i jordbruket de neste månedene.

Elis knaus

Etter pausen viser Eli rundt i landsbyen. Først går vi til huset Knausen der hun bor. Hun viser soverom, kjøkken og fellesrom. I fellesrommet henger flaggene nystroket og klare til bruk på 17. mai. Eli forteller at det er hun som har ansvaret for middagen i huset. I nabohuset bor et ektepar som følger opp Eli og de to andre i Knausen. Husmor

Her bor jeg, sier Eli Hartmann, som har utsikt til låven på Vidaråsen.

Klar for sykkelturn til Kodal.

Rosmari hjelper Eli med middagslagningen. Ellers deler Knausen-boerne på husopp-gavene.

Fra Knausen går Eli innom alle verkstedene som er åpne før lunsj. Hun viser fram arbeidet som blir gjort på de ulike stedene. Landsbyen har veksthus, urteverksted, meieri, matforedlingsverksted, vaskeri, pottemakeriet og snekkerverksted. For å nevne det meste. Landsbyen er selvforsynt på mye av det de trenger.

Det viktigste med arbeidet sett gjennom Camphill-filosofien er at hver enkelt gjør noe som noen andre trenger, enten det er behov i landsbyen som må dekkes eller det er noen i det store samfunnet som vil ha gode leker eller vakker keramikk. Alle i

Morgensamling med sang før dagens arbeid.

landsbyen kan bidra med noe. Det spørres ikke etter høyt tempo eller effektivitet, bare mulighet til å gjøre det en kan og samtidig dekke noen av landsbyens behov for produkter.

Rundturen har ført oss helt til lunsjtid og vi benker oss i solen utenfor kafeteriaen som serverer kaffe, te og rabarbrasajt. Maten er medbrakt niste. Flere av beboerne er enig at det er fint at andre får vite om Vidaråsen.

Nybegynneren og veteranen

-Jeg fikk tilfeldigvis vite om at det gikk an å bo i landsby, forteller den sist ankomende beboeren som har bodd ett år i Vidaråsen. Da er det noe annet med veteranen Eli. Hun er oppvokst i antroposofien og Camphill-

Eli vever linduk på bestilling.

bevegelsen. Eli gikk på Steinerskolen, og kun med noen års avbrekk på folkehøgskole, har hun bodd hele sitt voksne liv i landsbyer. Først noen år i Jøssåsen i Sør-Trøndelag før hun flyttet til Vidaråsen for å komme nærmere familien sin.

Et rikt og variert kulturliv er også en viktig del av landsbylivet. Som i alle Camphill-landsbyer legges det stor vekt på å feire de kristne høytidene og årstidsfestene. Mikkel-

mess, advent, jul, påske, pinse og St.hans er de store milepæler i årsløpets rytme. Disse festdagene blir grundig feiret, og mye forberedelse og omtanke går inn i skuespill, musikk og kunst som ofte står sentralt i feiringen.

- Jeg liker å spille teater, forteller Eli. Hun har hatt flere roller i skuespillene til jul og påske. Blant annet Maria har hun spilt i Juleevangeliet, mimrer hun.

Eli har hentet sykkelen før utflukten. Oppe til venstre i bildet skimtes huset hun bor i.

Men nå er lunsjen over og hun skal ut på sykkeltur sammen med flere andre. Vi vinker farvel i det hun kjører av gårde mot Kodal.

Når hun kommer tilbake skal hun sikkert sette i gang med middag før hun kan slappe av med å høre på radio og skrive litt, slik hun fortalt at hun likte å gjøre på ettermiddagen. Hadde det vært en helgedag ville hun kanskje tatt seg en tur til Tønsberg for å kose seg på kafé.

VIDARÅSEN

**En av syv Camphill-landsbyer i Norge
Rundt 120 innbyggere fordelt på 13
familiehus og enkelthus.**

Landsbyboerne er personer med utviklingshemming eller psykisk lidelse og medarbeiderne er enkeltpersoner eller familier som bor med landsbyboerne.

En landsbyfamilie består av 2 - 6 landsbyboere, husforeldre med eller uten egne barn og andre medarbeidere. Alle har private rom i huset, men felles stue og kjøkken. Hvert hus fungerer som en storfamilie, med egen, selvstendig husholdning, innkjøp og drift.

Eventuelle nye beboere kan komme på besøk noen ganger før de bor i landsbyen i en prøveperiode på tre uker for å se om landsbylivet er noe for dem.

Består av en rekke verksteder, gård og gartneri, kulturbygg og et pleie- og omsorgshus.

Camphill-filosofien er basert på Rudolf Steiners antroposofi og Dr. Karl Königs tanker og impulser. König utformet på 40-tallet ideene og samfunnsformene som i dag er felles for alle Camphill-landsbyer og skoler.

"Hensikten med livet i landsbyen er å hjelpe frem beboernes funksjonsevne og å søke å fremme det som livets motgang ofte har kvalt - selvfølelsen og selvilliten. På Vidaråsen skjer det ikke gjennom direkte terapi, men gjennom et mangfold av tilbud. Et rikt og variert arbeids- og sosialt liv er et av våre mest virksomme hjelpemidler." (fra hjemmesiden til Vidaråsen)

Happy News!

Tekst Mette Christensen og Erling Johansen

For første gang i Kristiansand, ja mest sannsynlig i hele Norge, gis det ut et magasin laget av 5 unge mennesker med særskilte behov. De har alle fått opplæring som journalister og fotografer, av profesjonelle journalister i Fædrelandsvennen og fotograf Freddy Larsen. Etter oppstarten 1. september 2007, har redaksjonen møttes 2 halve dager i uken. Alle har gitt hva de har for å få dette til, og Happy News kom for første gang ut 13. desember 2007, på Sound of Happiness sin julekonsert. Dette var en stor dag.

Torsdag 5. juni 2008 ble vi ferdige med Happy News 2. Dette har gått helt forrykende. Vi har måttet endre litt på arbeidsmetoder. Ettersom alt er nytt, må vi prøve oss frem på noen områder. Men viktigst av alt er at alle får lov å uttrykke seg på sin måte.

Vår styrke er at vi står sammen, og med god hjelp fra foreldre og personer rundt våre journalister, har vi denne gangen kunne bevege oss ut forbi Kristiansand. Det har vært en lærerik prosess med mange gode opplevelser.

I magasinene er det mange interessante artikler. Morsomt, trist, nyttig og alvorlig lesestoff.

Vi har intervjuer med bla. Frederik Strømstad, og noen av stjernene fra hotell Cæsar og vi har avslørt noen av deres hemmeligheter. Vi har vært på besøk hos Trond Moi, som har hjulpet oss med en jubileumsoppskrift på en sommerdrikk. Prøv den! Vi forteller om hvordan du kan spare penger. Vi gir deg et innblikk i Pappa Happiness alias Erling Johansen og hans mange ansikter. Erling ønsket seg så inderlig en didjeridoo, men måtte i starten bruke støvsugeren til å spille på.

Du vil finne svar på hvordan det er å tilbringe livet sitt i rullestol. Hvordan Scantrade ble til. Hvordan det er å kysse på tv og mye mye mer. Ikke minst er det flotte dikt og reflek-

sjoner fra journalistene. Så det står om det meste i Happy News.

I våres nye magasin er det en artikkel om konferansen om selvbestemmelse og brukermedvirkning, som SOR og Helse og sosialdirektoratet hadde på Hotell Norge;

"Senere på ettermiddagen var det Andreas sin tur til å være foredragsholder. Han skulle fortelle litt om hvordan det var å flytte fra bofellesskap til egen leilighet. Foreldrene til Andreas fant ut at han godt kunne klare seg i egen bolig. Dette var Andreas ikke helt enig i og følte seg litt presset, men tenkte at han kunne prøve. Går det så går det, sa han! Andreas ble enig med foreldrene om at han skulle prøve å bo alene i 2 uker og se hvordan han trivdes med det.

Andreas forteller med stort engasjement og iver at dette var fantastisk. Litt skummelt i starten, men

"man er fri" sier Andreas og danser. "Livet mitt er bra nå". Andreas kan bare oppføre andre som ønsker å bo for seg selv om å prøve det. Han håper på at alle som ønsker det får sjansen!" sitat fra Happy News 2.

Redaksjonen har arbeidet på sprek for å få ferdig Happy News 2. Det er et magasin som alle kan lese. Og med magasinet følger det også en cd, hvor hele magasinet er lest inn, for dem som foretrekker eller har bedre forutsetninger for å lytte.

Støtt oss – Kjøp Happy News

Nederst til venstre på hjemmesiden vår, www.soh.no kan du lese det første Happy News-magasinet.

Er du interessert i å kjøpe Happy News 1 eller 2, bare ring 38 10 71 81 eller mail til post@soh.no, så kan du abonnere eller eller kjøpe en utgave som vi sender til deg.

HANDBALLKAMP, - ganske vanlig?

Det er like før de to lagene braker sammen i turneringens tredje handballkamp. Begge lagene har en seier og en uavgjort fra de første kampene, og stemningen er meget spent. Lagene har møttes til harde dyster før, og de fleste kjenner hverandre. Ikke uvanlig under jentehandballturneringer.

Oppvarmingen er unnagjort, trenerne har forsøkt å oppildne jentene så godt de bare kan, og masse foreldre og andre pårørende sitter på tribunen og venter i spenning. Det står om ære og prestisje, og jentene på begge lagene tar kampen alvorlig. Ikke uvanlig. Og inn marsjerer de, både "up's and down's", noen på 20 og noen på 40, for så vidt uvanlig. Og også utenpå er de nokså ulike, noen tykke og noen smale. Kanskje heller ikke så uvanlig?

Dommerne blåser kampen i gang, og laget som har ballen begynner så smått å røre på seg. Det vil være totalt feilaktig å påstå at ballen går hurtig fra spiller til spiller, slik det vanligvis gjør. Noen trenger litt tid for å tenke seg om før de på svært så ulike og til dels intrikate

måter kaster ballen til en medspiller. Dette har nok sammenheng med noe manglende hurtighet i bevegelsesmønstret til mange av jentene, men samtidig er intensjonen til de førende spillerne tydeligvis også at alle lagvenninnene skal ha ballen før det eventuelt gjøres et forsøk på å skyte mål. Kanskje ikke så vanlig? Solidaritet og lagånd gjelder virkelig.

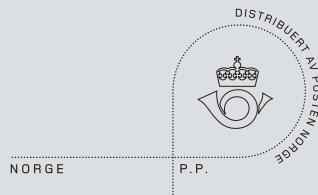
Men motstanderne har ikke tenkt å la dem slippe billig gjennom mot mål, selv om laglederne på begge sider kommer med hissige tilrop fra sidelinja. "Gå framover mot målet, Majal!", "Nei, nei, nei, ikke bakover, Miriam!" – helt vanlig... Spenningen stiger når angriperne nærmer seg motstandernes forsvarfelt (kanskje ikke det mest dekkende ordet, siden de fleste står relativt spredt...), og et gisp går gjennom foreldrene på tilskuerbenken når to av forsvarerne ved et uhell tårner sammen og faller om kull. De to trodde kanskje at det skulle komme et angrep mellom dem? For så vidt nokså vanlig.. Det er imidlertid fortsatt noe i sammenhengen mellom kroppsbeheerskelse og hastighet som ikke helt stemmer, kombinert med en feilberegning av ballbanen. Men nå har en av angriperne tydeligvis tenkt å score mål. Vi kan faktisk se det svært så god tid i forveien. Hun stopper opp, kikker til sidene og

så målbevisst mot målet og legger opp til et slags underarmsskudd, men med håndflaten på skuddarmen vendt oppover, med den følge at ballen går ut i en rolig og luftig linje mot målet, relativt uvanlig vil jeg si. Nå skulle vi tro at keeperen, som jo har hatt god tid til å følge motspillerens rolig forberedende bevegelser og ballen og dens luftige og tempomessig bedagelige kurve, skulle være rede til å fange den. Men nei, selv om hun kommer med et utrop i reaksjonsøyeblikket (som strekker litt ut i tid), klarer hun ikke å fange ballen. Hun bruker nemlig omtrent tilsvarende lang tid på å komme seg ned i ballhøyden, og da er det for sent, relativt vanlig. Et lett måpende ansikt spør nesten: Hva var det som skjedde? Uansett: Scoring! Jubelen bryter løs både på banen og utenfor, og jenta som scoret hopper rett og ned mens hun utstøter noen gledeshyl og lagvenninnene stormer til og hender støtes mot hverandre. Give me five! Meget vanlig. Man har jo lært seg ritualene.

Ny oppstilling. Nytt angrep. Nå satses det hardt. Ja, så hardt at en av jentene på det laget som ligger under går rett i kroppen på en av motspillerne. Taklingen er tydeligvis hard, for alle er vitne til to utrop i fortissimo: "Au!! Ka f...!!" Ikke uvanlig... Jeg må konstantere at det er min egen datter som roper..

B

Returadresse: NAKU,
Ranheimaveien 10, 7004 Trondheim

Kunstner:

Jan Petter Myrabø
(1950)

Opplæring:
Hellandheimen og
Vangstun dagsenter,
Åndalsnes.

Billedtittel: Krig

Materiale og teknikk:
Blyant og farger på
papir.

Gratis abonnement
Henvendelse: naku@hist.no

Elektronisk versjon:
www.naku.no